



De hoeveelheid koel- en vriescapaciteit groeit bij de supermarkten. Dit is een voorbeeldwinkel in Rotterdam met zelfs een compleet 'koeleiland'.

# Prijsvechters besparen nauwelijks op energie

De meeste supermarkten zijn al bijna twee jaar verwickeld in een prijzenoorlog. Deze bedrijven zouden geld kunnen verdienen met energiebesparing, maar dat gebeurt nauwelijks. De milieudiensten in IJmond en Amsterdam zijn het getalmeu en hebben de verruimde reikwijdte van stal gehaald om de afgesproken besparing van 32% af te dwingen.

Verruimde reikwijdte. Een mooi voorname en tegelijkertijd moeilijk te verkopen. Want het is lastig om een algemeen voorschrift uit de Wet milieubeheer 1993 over energiebesparing, afvalpreventie en mobiliteit heden ten dage te slijten bij het bedrijfsleven. Die wil immers vooral minder regels en duidelijke voorschriften. Supermarkten in Amsterdam en IJmond worden echter gedwongen tegen de tijdgeest in te gaan, omdat ze tot dusver nauwelijks

energie besparen. En dat hebben ze eerder wel beloofd.

## Herinneren

De Milieudienst IJmond en de Amsterdamse Dienst Milieu en Bouwtoezicht zijn afgelopen voorjaar een actie gestart om grootwinkelbedrijven aan hun beloften in de Meerjarenaafpraak Energiebesparing Supermarkten (MJA 1) te herinneren. Beide milieudiensten constateren dat het landelijke convenant maar niet

tot wasdom komt. Daardoor lijkt de beloofde energiebesparing van minimaal 32% in 2010 vooralsnog een utopie. Reden voor de gemeenten Amsterdam, Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Zandvoort en Bennebroek om nu bij de bedrijven zelf te beginnen. De grootwinkelbedrijven worden geacht hun koel- en vriesmeubels ook overdag af te dekken. Als alle supermarkten dat zouden doen, dan levert dat een jaar stroom op voor 170.000 woningen. Zeg maar de stad Groningen. 62% van het elektriciteitsverbruik in supermarkten komt voor rekening van koelen en vriezen. Verlichting vraagt 25% en 13% gaat naar elektronische apparatuur zoals ovens en CV-pompen. Het energieverbruik voor koelen vriezen neemt bovendien toe.

Er komen steeds meer koelmeubelen voor kant-en-klarmaaltijden en ander gemaksvoesel.

## Energievreters

De betrokken gemeenten willen met het regionale toezicht dubbel werk en regionale concurrentievervalsing voorkomen. Alle ondernemers in de omtrek moeten er dan ook aan geloven. Het gaat om ongeveer 120 bedrijven in Amsterdam en zo'n 60 in de regio IJmond. Omdat de megasuper, de doorsneesuper en de buurtsuper gewend zijn aan prijzenslagen en dus op de kleintjes moeten letten, lijkt het logisch dat elke vorm van geldbesparing wordt omarmd. Maar zo eenvoudig blijkt het niet te zijn. Yolanda Clemens van de Milieudienst IJmond: „Voor die grote supermarktketens is energiebesparing helemaal geen prioriteit. Ze zien het eerder als weer een probleem voor de branche. Voordat je je zin hebt afgemaakt, zitten ze al in de gordijnen.” Aanvankelijk stelden de milieudiensten voor aan de branche een proef te doen met een energiezuinige supermarkt, zodat alle betrokken in de praktijk zouden kunnen zien of de gestelde terugverdientijd van de investeringen terecht is en hoe de consument omgaat met een kunststof schuifplaat op het koelmeubel.

## Geen impuls

Brancheorganisatie Centraal Bureau Levensmiddelen (CBL) reageerde furieus volgens Clemens. Het voorstel werd omschreven als overbodige regelgeving en ongenueanceerde bemoeienis van overijverige gemeenten. Het CBL vreest dat de bedrijven inkomsten mislopen met afgesloten koelmeubelen omdat de consument dan geen impulsinkopen meer doet. De brancheorganisatie wil juist een nieuwe, landelijke meerjarenaafpraak over energiebesparing omdat het huidige convenant te veel regels zou

## EZ: 'Bedrijfstak komt moeilijk in beweging'

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) stelt de afspraken met bedrijfstakken over energiebesparing op. Beleidsadviseur Bianca Oudshof van EZ: „We maken in convenanten meerjarenaafspraken met veel sectoren. Meestal werken die heel goed. Het is enorm jammer dat de supermarktbranche zo moeilijk in beweging is te krijgen. Vooral omdat ik het gevoel heb dat individuele supermarkten best willen.” Daarom is volgens EZ druk op brancheorganisatie CBL nodig. „Het CBL wil zelf graag een nieuwe afspraak die minder administratieve lasten biedt. Maar dan moet ze wel eerst aan het huidige convenant voldoen. Het is tot nu toe zo'n moeizaam traject geweest dat wij begrijpen dat gemeenten nu gaan handhaven.” Adjunct-directeur René Roorda van het CBL: „Ik hoor net van een paar grote retailers dat ze sinds 1995 zo'n 15% energie hebben bespaard. Als dat klopt, zijn we wel degelijk op de goede weg. Akkoord, ze zijn laat boven water gekomen. Maar er is ook veel veranderd aan assortiment, isolatie en koeling.” De meevallers in de pijlpijn wil Roorda laten narekenen door TNO. Hij denkt dat betere scholing van personeel, betere afstelling van de koelinstallaties en kleinere openingen in de koelvakken nog 12% energiebesparing kunnen opleveren. „Dan zitten we op 27% en hebben we nog vijf jaar om op 32% uit te komen.” Roorda gaat er vanuit, dat de milieudiensten 'gas terug nemen' als zijn cijfers kloppen. „Prachtig hoor, die cijfers die nu opeens boven water komen, terwijl er jaren werd geroepen dat het zo moeilijk is te meten”, reageert Bert Pannekeet, directeur van Milieudienst IJmond laconiek. „Maar als ze kloppen heeft de supermarktbranche niets te vrezen. Het is mooier als de bedrijven zelf de afspraken nakomen. Natuurlijk kan dat. De metaalkroonindustrie bespaart bijvoorbeeld wel voldoende.”

Een supermarkt die de conventionele tl-armaturen vervangt door hoogfrequente armaturen gebruikt 40% minder stroom. De terugverdientijd van deze investering is maximaal twee jaar. Het overdag afdekken van de koel- en vriesmeubelen met een glazen schuifpaneel levert een energiebesparing tussen de 40% en 55% op. Patrick Teunissen van de Amsterdamse Milieudienst: „Uit diverse onderzoeken blijkt dat afdekking gemakkelijk binnen vijf jaar wordt terugverdiend, forse besparingen oplevert en de klanttevredenheid vergroot. In Duitsland heeft een grote keten het daarom ingevoerd. De Voedsel- en Warenautoriteit (VWA) onderzocht de kwaliteit van gekoelde producten in de supermarkt en meldt dat 25% van de etenswaren onvoldoende koud is. Teamleider Food Noordwest Jan Brantjes: „In die open koelingen zijn de producten vaak te warm. Als dat nou zou gaan om 5% tijdens een hete zomer is dat nog acceptabel. Maar 25%, ook als het buiten niet te warm is, is echt te veel.” VWA scant de koeling met een infraroodmeter of een thermometer. „Je ziet vaak dat een bepaald deel van de koeling niet de juiste temperatuur heeft. Producten in de kern zijn goed, maar wat aan de buitenkant ligt niet. Dat probleem los je op door een schuif op de koeling te monteren.”

VWA geeft boetes als de koeling onvoldoende is. „Maar ik vermoed dat veel ondernemers redeneren: die boetes van de VWA zijn niet hoog. We nemen het risico, dan hoeven we niet te investeren in een gesloten koeling.”



Een kwart van het voedsel in de open koelmeubels is vaak te warm, met alle gezondheidsrisico's van dien.

omvatten. Adjunct-directeur René Roorda van het CBL: „We hebben veel mogelijkheden onderzocht. In de praktijk blijkt de omzet structureel te dalen als je de koelmeubels afdekt. We zijn van goede wil, maar volgens ons zijn die maatregelen gewoon niet redelijk en rendabel.” Martin Ooms van Schuitema, het moederconcern van de C1000-winkels, voerde de proef uit met dagafdekking van ‘verticale koelmeubelen en vrieseilanden’ bij een aantal winkels. „Al snel bleek dat de besparing niet opweegt tegen de inkomstenderving. En de branche staat er niet achter. Klanten doen hun impulsaankopen dan op plaatsen waar de producten niet achter glas liggen.” Patrick Teunissen van de Milieudienst Amsterdam zegt andere praktijkgebeurtenissen te hebben gehoord. „De omzet loopt kort na het afdekken wel terug, maar herstelt zich vervolgens ook weer vrij snel.”

#### Elke winkel

In februari van dit jaar heeft SenterNovem becijferd dat de supermarktbranche met de huidige maatregelen niet genoeg bespaart om het convenant na te komen. In 2010 is er maximaal rond de 10% minder energie verbruikt, terwijl er 32% is beloofd. SenterNovem adviseert daarom: ‘Aangezien er geen technologische sprong gemaakt zal worden waardoor dat tekort aangevuld wordt, adviseren we dagafdekking.’ Ook de gemeenten, het Ministerie van EZ (dat de convenanten maakt), EnergieCentrum Nederland én bijvoorbeeld het Vakcentrum Levensmiddelen, zien

dagafdekking als goede mogelijkheid de afgesproken energiebesparing te halen. Na het onderzoek van SenterNovem vonden Amsterdam en IJmond het welletjes. Ze hadden liever een landelijke gedragsregel gezien, maar besloten in hun regio's per supermarkt de plannen voor energiebesparing op te vragen en te handhaven. Teunissen: „Afhankelijk van de plannen die supermarkten inleveren, kunnen er straks 180 nadere eisen de deur uitgaan.” De regel is: wie niet aan de criteria voldoet en een hoger energieverbruik heeft dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m<sup>3</sup> aardgas per jaar, moet zo veel mogelijk rendabele besparingsmaatregelen treffen. Grootgrutters zitten altijd boven die grens: de meeste verbruiken tussen de 300.000 en 500.000 kWh op jaarbasis. Dat is vergelijkbaar met het energieverbruik van een kantoor met duizend werknemers. In Amsterdam verbruikt één supermarkt maar liefst 1,3 miljoen kWh. Teunissen: „We zijn niet onredelijk: supermarkten voeren gemiddeld eens per zeven jaar een restyling uit. Als een vestiging binnen vijf jaar wordt verbouwd, mag de ondernemer op dat ‘natuurlijke moment’ de vereiste maatregelen invoeren. Maar wie dat later heeft gepland, moet wel snel maatregelen voorstellen. Zo niet, dan stellen wij een nadere eis.”

#### Olievlek

De strategie zorgt voor ophef in supermarktlând, maar dat noemen de milieudiensten een storm in een glas water. „We passen gewoon een

bestaande wet toe, nadat we geprobeerd hebben het eerst in overleg te regelen.” Het toezicht op energiebesparende maatregelen door supermarkten is ook nieuw voor de toezichthouders. Daarom zijn twintig inspecteurs onlangs bijgeschoold. „Zij beoordelen zelfstandig de al getroffen maatregelen en de besparingsplannen. Ze kennen de technische mogelijkheden, weten wat haalbaar is en kennen de supermarkten.” De inspecteurs oefenden met een checklist, waarop de meters koelmeubel in kaart worden gebracht, maar ook de afvoer van afvalstoffen, de aard van de CV-installatie en de verlichting, en zaken als brandblussers en opslag van gevaarlijke stoffen. Clemens: „Deze regionale samenwerking maakt ons sterker. We kunnen veel ervaringen uitwisselen en laten ons niet met een smoes afschepen.” Andere milieudiensten hebben inmiddels belangstelling voor dit voorbeeld. Preventiespecialist Rob Veenboer van de Milieudienst Midden-Holland: „Wij hadden al veertig supermarkten gecontroleerd en wachten vervolgens af hoe de onderhandelingen met het CBL zouden verlopen. Maar omdat 75% van de bedrijven niet aan de eisen voldoet, gaan ook wij nu terug naar de basis: alle supermarkten worden aangeschreven. Het was te ondoorzichtig of ze op concernniveau aan het convenant voldeden. Als er concernplannen zijn, willen we per vestiging weten hoe die worden gerealiseerd. Uiterlijk 1 januari 2006 moeten ze een energiebesparingsplan met maatregelen indienen.”

Tekst: Joost Swanborn

Foto: Roger Dohmen/HH, Peter Hilz/HH

**RDMG Uitgeverij**

*De specialist in Arbo & Milieu*

**Lezersaanbieding:**  
**CD-ROM PGS 15**

**Alles over PGS 15 en CPR 15 inclusief praktische checklists**

stand-alone versie: van € 39,- voor € 29,-  
netwerkversie: van € 69,- voor € 59,-

Bestellen via internet, telefoon, e-mail, fax of post: [www.Lezersaanbieding.Handhaving.nl](http://www.Lezersaanbieding.Handhaving.nl)

**www.rdmg.nl**

Praktis: 8,53  
8905 KB Leeuwarden  
Tel: 058-29.0121  
Fax: 058-29.0128  
Internat: [www.rdmg.nl](http://www.rdmg.nl)  
(E-mail: [info@rdmg.nl](mailto:info@rdmg.nl))

**Business Center**  
onderzoek  
advies  
training  
software ontwikkeling  
certificering

**VAN HALL INSTITUUT**

**CURSUSSEN**

**Milieuhygiëne en -technologie (vernieuwde opzet)**

**Inhoud:** Training Milieukunde en -hygiëne, Water en afvalverontreiniging, Lucht- en samentreiniging, Soorten afvalverontreiniging, Rijk- en land- Bodemkwaliteitsnormen en -doelzaken, Afvalbeoordeling en beleid (bodemrechten), Waterzuiveringstechnieken, Gaszuivering, Afvalstoffen, Samenwerken (juridische).

**Start:** 5 oktober (9 dagen)

**Bodemspecialist**

**Inhoud:** Basisbodemkunde, Bodemcontaminatie, Bodemontreue, Risicobeleiding en sanering

**Start:** 12 oktober (18 dagen) locatie Zwolle, Utrecht, 12 februari 2006 (18 dagen) locatie Rotterdam of Utrecht

**Milieu-geluid (vernieuwde opzet)**

**Module 1:** Meten en beoordelen van geluid overeenkomstig de Handleiding "Meten en rekenen (1e editie) augustus 2005" (I-NR 1006).

**Start:** 1 november (6 dagen)

**Module 2:** Beoordelen van de hinder en wegvoeren sluiswater.

**Start:** 6 december (2 dagen)

**Module 3:** Wet Milieuhygiëne en maatregelen jumboindustrie.

**Start:** 12 januari 2006 (2 dagen)

**Module 4:** Handreiking "Instructiewaai en vergunningverlening 1998".

**Start:** 7 februari 2006 (4 dagen)

**Landelijke opleiding hondenwachter**  
*Handhaving en controle van het gemeentelijk hondenbeleid*

**Inhoud:** Beeld van de "ideale" hondenwachter, werken in de gemeente, Samen met honden, Handhaving in de praktijk, Presenteren, Wegwijs in de Kwaliteits, F480 voor honden.

**Start:** 14 november (5 dagen)

**WORKSHOP**

**Beoordeling van Saneringsurgentiebepalingen**

**Start:** 2 november

*Cursuslocatie: Leeuwarden, Zwolle of Utrecht.*

**Inrichtingen:** Van Hall Instituut, secretariaat  
Postbus 1754, 8901 CB Leeuwarden  
tel: (058) 284 61 60  
fax: (058) 284 61 99  
[secretariaatbc@pers.vhall.nl](mailto:secretariaatbc@pers.vhall.nl)  
[www.pgot.nl](http://www.pgot.nl)